

RECENZJE

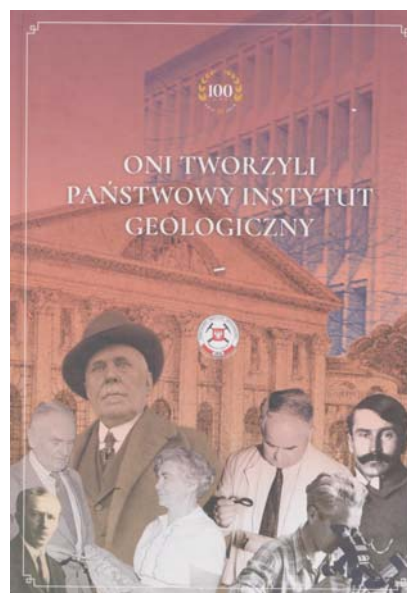
A. BAGIŃSKA, E. DĄBROWSKA-JĘDRUSIK, T. PERYT, S. WOŁKOWICZ (red.) – Oni tworzyli Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2020, 219 str., 159 fot., 174 poz. lit., nakł. 1200 egz.

Pracownicy PIG-PIB, z okazji obchodów 100-lecia tej zasłużonej dla polskiej geologii instytucji, zrealizowali ciekawy projekt, wydając drukiem wspomnienia o 100 najlepiej znanych i cenionych pracownikach, których osiągnięcia miały istotny wpływ na poznanie budowy geologicznej ziem polskich oraz ich zasobów. Cztero redaktorów tomu koordynowało pracę 42 autorów piszących sto biogramów geologów, którzy, pracując w PIG, przyczynili się do rozszerzenia i pogłębienia wiedzy o przyrodzie nieożywionej naszego kraju. Dzięki ich pracy polska geologia uzyskała wysoką pozycję na świecie.

Inicjatywy podkreślające i upowszechniające wiedzę o budowie geologicznej państwa, a także o geologach ją badających, znalazły podatny grunt w PIG-PIB. Właśnie ostatnio, przy okazji obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, a także z okazji 100-lecia utworzenia w dniu 07.05.1919 r. Państwowego Instytutu Geologicznego, powstało kilka publikacji zasługujących na większą uwagę i refleksję. Należy do nich zaliczyć ważne monografie, które z różnego punktu widzenia informowały o wkładzie pracowników tej instytucji w rozwój geologicznego poznania ziem polskich, m.in. dzieła: 1) J.B. Miecznik – *O losach polskich geologów*. PIG-PIB, 2017; 2) A. Bagińska, E. Dąbrowska-Jędrusik, W. Mizerski, T.M. Peryt, S. Wołkowicz (red.) – *Państwowy Instytut Geologiczny. 100 lat w służbie Niepodległej – 1919–2019*. PIG-PIB, 2019; 3) S. Wołkowicz (red.) – *Atlas map Państwowego Instytutu Geologicznego*. PIG-PIB, 2020 oraz 4) prezentowana publikacja.

Książka *Oni tworzyli Państwowy Instytut Geologiczny* składa się z krótkiego, okolicznościowego wprowadzenia dyrektora PIG-PIB M. Damrata oraz biogramów, najczęściej dwustronicowych, zasłużonych geologów. Jedynie w kilku przypadkach opisy sylwetek, np. K. Bohdanowicza, J. Morozewicza czy E. Rühlego, są obszerniejsze.

Życiorysy pracowników zasłużonych dla PIG zostały przez redaktorów tomu ułożone w porządku alfabetycznym, co ułatwia ich wyszukiwanie – z publikacji można korzystać trochę jak ze słownika biograficznego. Jednak dla czytelnika całości dzieła lub osoby chcącej dowiedzieć się czegoś o historii całego PIG-u wybór takiej formy edytorskiej wiąże się, niestety, z pewnymi negatywnymi konsekwencjami. Patrząc bowiem z tej perspektywy, brak książce spójności narracyjnej – biogramy uczniów znajdują się przed biogramami mistrzów, a biogramy synów przed biogramami ojców (przypadek Wawrzyńca i Henryka Teisseyrów). Uważny i refleksyjnie nastawiony czytelnik może jednak dzięki publikacji bez większego wysiłku prześledzić i porównać bezmiar wysiłku, nakładu pracy, entuzjazmu, oddania i poświęcenia dla kraju, dla geologii, dla nauki i praktyki, geologów w różnych okresach rozwoju naszego kraju. Warto również prześledzić indywidualne etapy zawodowych losów poszczególnych badaczy. Studiując i porównując przebieg pracy zawodowej prezentowanych geologów

bardzo wyraźnie jawi się dwoistość badań geologicznych – ich praktyczny i teoretyczny aspekt.

Książka ta, podobnie jak wcześniej wspomniane pozycje, wskazuje na to, że geologia, chociaż niewątpliwie jest nauką przyrodniczą, to jednak ma wiele wspólnego z naukami historycznymi, z dziejami Ziemi. Historia geologii to jednocześnie historia nauki, dlatego, analizując biografie ludzi, którzy poświęcili swoje zawodowe umiejętności i ambicje, realizując cele poznania, udokumentowania, wydobywania, przeróbki i zastosowania naszych bogactw mineralnych i skalnych, w czytelniku rośnie wiedza nt. rozwoju metod badawczych. Całościowa lektura książki to podróż nie tylko przez życie osób zasłużonych, ale także opowieść o pojawianiu się nowych technik badawczych, o zmianach w dominujących teoriach naukowych, czy wreszcie – o powstawaniu i zaniku kolejnych trendów w geologicznej analizie polskich zasobów naturalnych. Lektura nasuwa oczywiście także refleksję nad wzajemnymi związkami osobistych decyzji, talentów i pracowitości Polaków z dziejami kraju – zmianami jego granic, wymagań gospodarczych i tragicznymi losami wojennymi.

Dzieło to, bardzo dobrze przygotowane pod względem edytorskim, może być wykorzystywane jako przewodnik po postawach życiowych i zawodowych adeptów nauk geologicznych, szczególnie absolwentów takich kierunków, jak geologia czy górnictwo. Duży nakład sprawia, że książkę tę można będzie nabyć jako miłą i pożyteczny prezent dla każdego geologa i entuzjasty geologii. Analiza losów kilku pokoleń polskich geologów jeszcze mocniej może utwierdzać nas w przekonaniu, jak wiele można osiągnąć, studiując nauki geologiczne, realizując swoje marzenia i nadzieje na jeszcze lepsze poznanie naszej planety. Mimo że Ziemia jest tylko jedna, a polskich geologów, zdolnych, pracowitych, i to w kilku pokoleniach, było i jest wielu, to jednak ciągle zostało nam jeszcze sporo do poznania, zbadania, opisanego, wyjaśnienia i wykorzystania.

Janusz Skoczylas
Instytut Geologii UAM